

MAGYAR KURIR

MDCCCXII.-dik

ESZTENDŐRE.

KIADTÁK

PANCZÉL DÁNIEL és IGAZ SÁMUEL

T Á R S Á K.

A' FELSÉGES CSÁSZÁR ÉS APOSTOLI KIRÁLY
KEGYELMES ENGEDELMÉVEL.

II. FÉLESZTENDŐ.

B É C S B E N,

Nemes Hirschfeldi Stöckholzer Felix berüivel.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

2004 02 15 10:30

1 2 3 4 5 6

7 8 9 10 11 12

MAGYAR KURIR

Bécsből, Kedden, Július 2dikán, 1822.

Francia Ország.

A' Moniteur jelentí Bayonnéből Jún. 11dikéről: „300 jó készületű Spanyol ment Jún. 8d. Navarrába, a' hitármada' megerősítésére. Vezérjek Generalis Queda. A' Baski Tartományokban szaporodnak az Insurgensek. Bilbaoban nagy rémülés van; a' garnizonbeli katonaság az Insurgensek ellen ment, 's most már félt, hogy annak távollétében emezek a' Városra találnak rontani. Generalis Lopez Bannos kevés seregével nem mer Vittoriából mozdulni. A' Navarrai Insurgensek, a' Toledo Regementnek ellenek rukkolt Osztályát megtámadván, megfutamtatták. Aragoniában igen nagy a' mozgás, 's alkalmasint Catalonia példáját fogja ez a' Tartomány is követni.

A' mult Februáriusban Nantesben felfedezettett Complottnak tagjai ellen elindította a' pert a' Királyi Törvényszéknek Fő Prokátora. Ezen Complot széles kiterjedésű öszveesküvéssel van egybefüggésben, mellynek több nevezetes Városok részesei, u. m. Nantes, Rennes, Angers, le Mans, Saumur 's a' t. 's célja a' szabadságnak új életre hozása. Ezen célnak elérésére a' Király Uralkodásának 's minden általa formált Tiszti-hivataloknak felfogatása választatott. Az öszveesküvés Carbonari-Társaság nevezet alatt egyesült. Az öszveesküdteket iszonyú hit köti egybe, 's annak megszegőjének halál a' fején. Különböző jeladásokból ismeri meg egyik tag a' másikat, mellyek közt legközségesebb a' költsönös kézzel-illetésnek

azon módja, mellynél fogva jobb küvelyk-újjok egy N-et formál. A' parola: becsület és virtus; a' jelszó becsületeség, mellyet a' magát megismertetni akaró sylabánként mond-ki. A' Társaság Biztosai ide 's tova utaznak, hogy levelezéseiknek bizonyos voltát megfundálhassák, 's az új tagoknak, czéljokról nagy ideát adhassanak. Legfőbb dolog az Altiszteknek elcsábítása.

Az öszveesküvés Nantesi ágának az volt leginkább meghagyva, hogy mind a' Polgári mind a' Katonai Tisztségek elfogattassanak. A' Párizsi igazgató biztosság' rendelése szerint, meghatározott napon Generalis Berton vezérlése alatt, kellett volna bizonyos számú Polgárságnak a' várat elfoglalni 's a' három színű zászlóval ezen kiáltás közben: Éljen a' szabadság! a' kaszárnyákba menni. Ekkor az öszveesküvésbe avatott katonaság hasonló kiáltással feleljen, 's az Altisztek tisztiepaulettel jelenjenek meg a' Kompaniáknál; mellyből azt reménylették, hogy az egész Regement hozzájuk fogna állani. Rendelések voltak az iránt is téve, hogy a' hűséges Tisztek és közemberek lehető elenkezésének miként vettessék gát. Az Obersternek, hűd tartottak, őrizet alatt kellett volna Angersbe vitetni. — Ezek után a' közönséges kaszszakat akarták elfoglalni 's a' Rennesi és Angersi avatottakkal egyesülvén, Tourson keresztül, hol legtöbb erejek volt, egyenesen Párizsba menni, 's az Igazgató formáját megváltoztatni. — Mind ezeket két avatottak fedezték fel.

Párizs Jún. 20d. A' mai Moniteur azt tartja: „Tegnapelőtt estve jelenté Ő felségének Hadi-Miniszter Victor, hogy Generalis Bertont két társaival együtt Saumurban egy karabélyos-osztály elfogta. A' Gazette de France így adjalelő a' történetet: „Ezen nevezetes prédát Marquis Bréon a' Monsieur Karabélyos-Regimentje Oberstere gondosságának s egy Kvártélymester bátorságának köszönhetni, ki négy legénnyel a' kijelelt házhoz ment, hol Berton két társaival lappangott. Pisto-lyaikat kezeikbe vévén, intették a' Karabélyosok a' Király nevében a' pártütőket, hogy adnák meg magokat. Berton társai, elvesztvén minden erejüket e' váratlan jelenésen, fegyvereiket elhányták, a' Generalis pedig most szép szóval majd fenyegetéssel igyekezett szabadságán, de a' melyet védeni nem merészlett. A' Kvártélymester, ki után egy Osztály Karabélyos Katona útban volt, kiküldött egyet emberei közül, hogy a' helyet vizsgálná meg, vallyon nincs e' a' ház körül valami csoport. Alig lépett ki azonban a' Karabélyos, hogy több Parasztságot lát lóháton feléje közelíteni. Fegyverével fenyegetve kérdi egy közülök, hogy mi lett légyen Generalis Bertónból? A' Karabélyos pistorlyal felelt, s a' vigyázatlan kérdő földre terült. A' több Parasztság tüstént futásnak eredt, midőn éppen 15 Karabélyos érkeze egy Tisztel, kiket csakhamar egy másik erősebb osztály követett. Míg ezek kinn törtétek, a' Kvártélymester megkötöztetvén három foglyait, őket levitette, s az Osztálynak általadta, mely azokat a' Saumurba vitte, hol az egybesereglett katonaságnak s lakosoknak: Eljen a' Király! kiáltozások közben, fogságra vetettek.“

A' Jún. 20diki legújabb Párizsi levelek szerint az Esküdtek Jún. 15d. a' fe-

lyebb említett Complot' tagjait felszabadították. Ez alkalmatossággal a' törvénytévő ház előtt lármás söt véres jelenések történtek, de a' mellyeknek előadásában a' Párizsi Ujságok különböznek.

Spanyol Ország.

A' Corteseknek azon Biztossága, melyre a' Nemzet politikai állapotjának megvizsgálása bízott, jelentését bemutatta, s a' Cortesek elibe 30 czikelyből álló törvényjavallást terjesztett, mellynek nevezetesebb helyei a' következők: Az Igazgatószék nagy készséggel sürgesse az egész Országban az önvállalkozott katonaság kiállítását A' Polgári-Kormányozók a' Nemzetnek lelkesedését a' Constitutzió iránt neveljék. Minden módokat el kell követni, hogy a' legcsekélyebb helységekben Elementaris-iskolák állitassanak. A' közönséges földek kiosztása, a' nép alsó rendének megnyugtatósa végett minél előbb munkába vétessék. A' Püspököket és Praelatusokat minden erővel kényszeritse az Igazgatószék, hogy az alattok lévő Papság magaviseletére vigyázzanak, s az engedetleneket, vagy a' kik a' Constitutzió útját gátolják, keményen büntessék. Az Igazgatószék a' legkeményebb eszközök által kényszeritse arra is a' Püspököket és Praelatusokat, hogy pásztorleveleket böcsásának szélyel, melly által mutassa meg, hogy megfér a' Constitutzió a' Catholica Vallással. Hatalma leszen az Igazgatószéknek az egyházi jövedelmeknek tetszése szerint való visszavételekre, úgy arra is, hogy a' Praelatusok helyeit változtathassa. Meg kell hagyni a' Püspököknek, hogy minden Papot, ki a' Constitutziónak nem barátja, hivatalától foszszanak meg. Kötelességek leszen a' Polgári Kormányozóknak a' Papok magaviseletéről az Igazgatószéknek minden hónapban tudósítani. A'

Papok 's Vicari'usok, minden egyházi me-
gyékben személyesen tartoznak felelni az
előadott tudományról, ha színté más Pap
viszi is a' hivatalt. Az Igazgatóságék pon-
tosan fizettesse az egyházi penziókat. A'
kik a' Statustól penziót húznak, azt lakó-
helyeken 's ne az Udvarnál vegyék. Min-
den idegen, kinek magaviselete iránt gya-
nú van, az Udvarat hagyja-el. Valamelly
helység, a' lázszatókat legkissebbé is se-
gíti, katoná-törvény szerint büntetetik.
Azon városoknak és faluknak előljárójik,
mellyekben Constitutzióval ellenkező Jun-
ták állittattak, hadi törvényszék elibe idéz-
tessenek 's agyon lövettessenek. Azoknak,
kiknek jószágait a' lázszatók elpredál-
ták, a' közönséges javaknak elosztásakor,
földekkel fog károk pótoltatni. A' melly
Klastrom a' lázszatóknak menedéket ad,
eltöröltetik. — Ezen határozások a' Corte-
seknek közeli egybehivattatásoghig ere-
jekben maradnak.

Azon levelek szerint, mellyeket az
Echo du Midi a' Spanyol szélekről kö-
zöl, Perpignanban az a' hír, hogy Gene-
ralis Eliót a' veletartók kiszabadították
a' Valenciái fogházból. — A' Misas ban-
dája kemény viadal után Massanetbe be-
rukkolt, a' lakosoktól nagy contributziót
vett 's a' Constitutziós Tiszteket kezességül
magával elvitte.

Barcelonában olly nagy volt a'
hőség, hogy sok lakosok a' sárga hideg
béállásától tartván, a' Várost odahagyták,
's a' szomszéd falukra 's mezei lakásokba
vették magukat. Ez azonban csak felesleg-
való vigyázat, mert eddig elé se Barcelo-
nában se' Barcelonettében semmi jelensé-
ge sincs a' sárga hideglelésnek.

Spanyol Amerika.

A' Times következő tartalmú le-
velet közöl Havannából Apr. 26diká-

ról: „Néhány hajók érkeztek ide Mexico-
ból, mellyek valami 1000 Spanyol katonát
hoztak, 's Oberster Marquezet. A' Mexi-
coi Spanyol seregek Contra-revoluczió
gondolkoznak, de az felfedezettett, 's azon
400 emberből álló csapat, melly azt min-
den lehető módon végre akarta hajtani, el-
nyomatott. Ennek következése lett az, hogy
minden Mexicoban volt Spanyol seregek
kivetkezettek fegyvereikből. Az itteni kör-
nyülállások nagy rendetlenségben látsza-
nak lenni, 's az a' vélekedés, hogy ha Da-
vila, St. Juan d' Ulloa erőségének Com-
mendánsa sereget kap, ismét megújithat-
ja az ellenségeskedéseket. Yturbidé elveszté
minden popularitását, minden nagyravá-
gyó czéljai megismertettek; ha ellenkező-
jün ma-holnap nem győzedelmeskedik,
úgy ő el van veszve, 's ha a' különböző
felek egybe nem békelnék, az Anarchia
emeli-fel fejét.“

Nagy Britannia és Irlandia.

Jún. 12d. Londonban az Irlandiai sze-
gények hasznára az Egyiptomi városi szá-
lában nagy Concert rendeltetett, de a' meg-
jelentek' száma sokkal kissebb volt mint
előre gondolni lehetett, mellynek okát a'
Polgár-aszszonyoknak a' Nemes Dámák
iránt való nemtelen versengésében kere-
sik, 's utóbbiak rendelték pedig a' Con-
certet.

Az Irlandiai szükségnek leírásai mind
untalan borzasztóbbakká lesznek. Az éhel-
haláshoz járúl a' Typhus-hideglelés, melly
mind inkább kezd harapódzani. — Tra-
leeból (a' Kerry Grófságban) írják, hogy
két helységben 126 Familiák közt csak
2-3 van, melly rendesen táplálhatja ma-
gát, a' többiek két nap is alig kapnak va-
lami enni valót.

Midőn Troonban Skócia partján, a'
mult napokban egybegyűltek volna ten-

ger-parton lévő imádság-házokban a' Dis-senteristák, a' tengerjártéka hirtelen olly magasra hágott, hogy a' víz az egész épületet körülkerítette. Minthogy az isteni tisztelet az első emeletben van, 's a' hullá-nok zugása itt nem szokatlani dolog, a' predikáció végéig senki sem vette észre a' történetet, hanem csak éppen akkor midőn a' hívek haza akarnának menni. Is-mervén ezen tengeri jelenetet, vissza tér-tek, 's a' Pap még egy predikációt mond-ván, az alatt a' tenger elvonult 's a' köz-ség viczhámozó halak közt takarodott haza.

Orosz Birodalom.

Wilnai tudósítások szerint Ő Csá-szári Felsege, Constantin Nagy-Herczeg-től kísértetvén, Jún. 2d. oda megérkezett. Miklós és Mihály Nagy-Herczegek, Hadi-Kormányozó Korsakow, Generalis Gróf Osten-Sacken és Generalis Gróf Uwarow fogadták Ő Felsegét a' várban. Más nap a' vidékben egybegyűlt Gárdákat vizsgál-ta-meg Ő Felsege. — Constantin és Mi-hály Nagy-Herczegek Jún. 8d. már ismét Varsóban voltak.

P r u s z s z i a:

Berlinben Jún. 18d., mely a' Bel-le-Alliancei ütközetnek napja, Ő Királyi Felsegének parancsolatjából, Generalis Scharnhorst' és Bülow', Profeszszor és Képfaragó Rauch által készített kolosz-szalis Statuáik a' Fegyveres-ház és Uni-verszítás közt az új Király-piaczon az új Fő-Strázsaháznak jobb és bal oldala felől, felállítottak. A' Statuák-Karrarai márvány-ból vannak, a' figurák 8—8, aljaik 10—10 lábnyi magasságuk. Formaruhában ábrá-zolta a' Művész a' Vitézeket, 's a' köpö-nyegnek ránczolatja által tette festőivé az áltözetet.

Az apró Városokban az égés igen el-hatalmazott.

Boroszlóban, miolta csak gyapjú-vásár tartatik, soha sem volt olly sok gyapjú mint az idén, u. m. 31364 mázsa. (Tavaly 3658). De vevők is kivált Külső-országiak igen számozan voltak 's a' vásár elevenen folyt. Az eladott gyapjú árát rá lehet tenni 2,610,348 tallérra 's alig ma-radt-meg 1000 mázsa.

Újabb Tudósítások.

A' Journal des Debats Jún. 21d. illy környülállásokkal adja-elő Generalis Bertonnak megfogattatását:

„Azt hirtelték 's akarták hitelessé ten-ni némellyek, hogy Generalis Bertón által ment Spanyol Országba, 's a' hamis hír arra való volt, hogy elfogatása iránt ne lenne nagy gond. Azonban a' Parthe-nay erdőben, hol a' Generálist lappanga-ni hitték, szorgalmatosan tette nyomozá-sait a' Gensarmerie 's többféle Katonáság, de sikeretlenül. Végre ötet 's két társait a' Monsieur Karabélyos Regementjének Kvártélymestere fogta-el.“

„Wolfel (így hívják az Al-tisztet) tette, mintha hinne azon ajánlásoknak, mellyet neki némelly Saumuri semmire-kellők tettek. Kevés napok mulva be volt ávatva az egész plánumba, 's anyira megnyerte bizodalmodat, hogy utoljára Bertonnak is bémutatott egy majorban, mely a' Várostól egy órányira fekszik. Wolfel négy Regementjebeli Al-tisztet ajánlott a' Generálisnak, kikről valamint magától úgy jót áll. Örömmel fogadta Bertón az ajánlást, 's az összejeövetel nap-ját ugyan azon helyre határozta. Wolfel Jún. 14d. bémutatá négy bajtársait Ber-tonnak, ki éppen két barátjaival együtt volt. Egy fertály órányi beszélgetés után azonban fordúl a' discoursus. Wolfel 's ki-sérőji előveszik pistolyaikat, 's Bertonnak 's barátinak mejjekre szegeznek, azon elia-

tározással, hogy ha csak egyet motszannak is, vége életeknek. Meg kellett magokat adni a Generálisnak 's barátinak, kiket Wolfel két Al-tiszt őrizetére bízott, egyet strázsaúl kiállit 's a negyediket Obersteréhez Gróf Bréonhoz küldi. Az Oberster tüstént elindítja Guercheville és Macmalion Urakat 15 legénnyel, kik után csak hamar más Osztályt is küldött. Tartottak tőle, hogy a 'hol Berton lappangatókra talált, pártfogóji is lehetnének ott, 's a következés megmutatta, hogy a 'gondoskodás nem volt feleslegvaló, mert hogy a Katonaság az egyesereglett pártütökre nem tüzelt, azt csak annak lehet köszönni, hogy Wolfel maga annyit tett mint egy egész osztály.

„A' dolog nagy lármát indított a' majorban. Látja Wolfel, hogy egy rakás paraszt közelget, 's előttök lóháton egy ember, kit paraszt ruhába öltözött Saumuri előkelő gazdag embernek gyanítottak lenni: „Szabadítsuk meg Generálisunkat!“ kiáltanak a' parasztok. „Viszsa“ felele Wolfel „vagy agyon lölek.“ A' Vezér kardhoz kap 's Wolfel föbe lövi. Erre az egész parasztság eltakarodott.

„Berton barátinak egyike egy Notárius 's a' major birtokosa, a' másikat De-lonnak vélték lenni, de ez a' mint Berton mondja, Spanyolországban van.“

B é c s.

H i r d e t é s.

A' priv. Ausztriai Nemzeti Bank által béváltott papirospénzből f. h. 3d. délelőtti 11 órakor, a' Cs. K. Béváltó- és eltörő Deputatio Controlleriájának felvigyázása alatt, a' Cs. K. Biztosok' jelenlétében 's az illető Udvari Számtartás-bivatal' közbejvetelével, a' Stubenthor előtt a' Glacison lévő égetőházban tíz millió forint égettek-el.

Július 1sőjén Bécsben, a' Státus papirosainak közép-árrok:

Státus kötelezőlevele 5 pCtmal C. P. 78 3/4; Ugyan az 2 1/2 pCtmal 39 1/4; Sorsvonásos költsön 1820ról 100 for. C. P. —; Ugyan az 1821ről 100 forint Conv. Pénzben —; Bizonyítás 1821dik költsön-ről 100 ftért C. Pénzben —; Bécs Városi-Banko Obligáziók 2 1/2 pCtmal 37 1/8; 100 forint Conv. Pénz 249 7/8 f. V. Cz.-ban. — Bank-Aktzia 752 1/10 f. C. P.

Magyar Ország.

Pest. Jún. 25d. tartatott itt a' Kir. Magyar Universitás felállításának eszteni-dei inneplése, mellyre nyomtatott levelek által hívtak meg minden közönséges Tisztségek. Az inneplés az Universitás templomában nagy Misével kezdődött, mellyet Fő Tiszt. Battyáni Aloyz Úr Esztergomi Kánouok és Apátur, a' Pesti Semináriumi Rectora és az Universitás Theologiai Karának Dekánja, Püspöki-süveg alatt mondott. Az Universitás Magistratusa, a' Tanító Urak, a' Tanuló Ifjúság és számos Úri Vendégek háládatos érzésekkel telve voltak jelen 's azután a' nagy palotába gyültek össze, hol Rector Magnificus Schuster János Úr, a' Chemiának rendszerint való tudós Tanítója, az innephez alkalmaztatott fontos beszédet mondott, jelesen megemlítvén, hogy az emberi szív, a' nevezetes kivált pedig az örvendetes történeteknek meginneplésében mindenkor mintegy megnyugtató gyönyörűségét találta. Így van ezen alkalmatossággal is, fontolóra vévén, micsoda okokból és micsoda célra állította fel nagyemlekezettü Mária Therezia ezen Fő Iskolát, 's ehézképest miként feltehesünk meg ezen Fel-séges Ászszonyunk 's Anyánk céljainak, 's e' szerint melly nagy kötelességünk legyen Hazánk természeti gazdagságait meg-

ismerni, Nemzetünk' történeteit bővebben vizsgálni 's nyelvünknek tudományos tökéletesítésére törekedni. Beszédének első részében Mária Theresiának Nemzetünkhöz mutatott nagy bizodalját, 's viszont a' Nemzetnek iránta viseltetett nagy szeretetét, a' Historiákban is nevezetes történetekből fejtette-meg az Orátor, mellyekre nézve halhatatlan Felséges Aszszonyunk tiszta érzéssel 's nemes nagylelkűséggel kívánta Nemzetünk kimiveltetését öregbíteni 's ezen anyai szándékát közönséges Oklevelekben is kinyilatkoztatta. A' második részben megmutatta, hogy ezen Felséges czélnak csak úgy tehetne a' Nemzet eleget, ha az Országnak természeti jeles gazdagságát bővebben ismerni tanulná; a' nemzeti nagy történeteket mind polgári mind tudományos és hadi tekintetben szorgalmasabban vizsgálná és a' nemzeti nyelvet annak belső tökéletességéhez képest becsülni 's közhaszonra fordítani el nem mulatná. Mind ezekben a' Tudós Férjfiú olly nagy olvasottságát, olly fontos és igaz ítéletét 's olly buzgó hazafiságát jelentette-ki, hogy minden jelenlévők, mintegy élragadtatva, vele egy érzésre fakadtak, 's érzéseiket a' beszéd végével Eljen! kiáltással 's magasztalással jelentették.

Eperjesről, Jún. 22d. Különös gyönyörűségemnek érzem azokra nézve, kik a' városi csinosodásnak édes Hazánkban való terjedését szívesen óhajtják, köz hírül adni az itt lévő Városi N. Tanács újabb dicséretes Végzését. Ennek értelmében, a' nagy piac' kellő közepén, a' Plebánia Templomával átalellenbe eső régi szentes és rendetlen épületet, melly a' helybeli Katona-örízet 'strázsa-szobáin kívül, számos árús boltocskákat rejtegetett homá-

lyos zugjaiban, földig lerontja; annak sokaktól régen várt omladékira élőfákat tiltettet, mellyeknek árnyékos sorai, a' nyájas társalkodás barátinak sétáló helyül szolgáljanak. Munkás örömmel 's buzgósággal vették a' Polgári Elöljáróság jeles szándékát, a' Tiszamellyéki Tek. Kerületi Kir. Tábla Mélt. Elölülője, 's Nagy-tekintettű Köz-Birái, a' nevezett végre önként 1000 Vforintokat ajándékozván. Több illy hatóságos segedelmek mellett reményleni lehet, hogy Városunk naponként inkább figyelemre méltó osztálya leszen azon szélesen terjedt kies kertnek, melly Kassától fogva néhány mértföldig sokszorosán tárja kincseit; a' Természet' szépségeit érző útas elibe.

Miskolczról, Jún. 27d. illy tudósítást vettünk: „A' sok veszedelmes tüzek rettentenek bennünket. A' napokban is 10 ház égett-meg a' Város' majorja mellett. Jún. 3d. három ház. Május 27d. Pünköst másod napján 4 pincze a' Tetemvárbán; 22d rettentő szélben 17 ház a' Pecze-parton, mellynek árka gátolta a' tűz' terjedését. Nagy rémülésben vagyunk azon hír miatt, hogy gyujtogatnak, holott eddig még úgy sült-ki, hogy minden tüzek vi-gyázatlanlanságból támadtak. Jún. 15d. pedig egy dühös-szélvész a' rétekről minden renden volt szénáinkat elseprette. — Jún. 11d. Alsó-Zolczán is nagy tűz volt; a' Vay Uraság' sok gazdasági épületei, buzál, lovai oda égtek.

Elegyes Dolgok.

Londonban egy Gurnall nevű borbély Május 27d. fogadott, hogy egy óra alatt 60 embert megborotvál. Azonban három fertály alatt készen lévén már a' fogadott számmal, egy óra alatt 82 szakállat vett-le.